

Nr 20

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av ökade möjligheter till korttidsanställning för kvinnor.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 346 av fru *Gärde Widemar m. fl.* och II: 429 av fröken *Höjer m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en omedelbar särskild utredning om möjligheterna att inrätta ytterligare korttidsjänster inom det offentliga verksamhetsområdet samt att öka intresset för dylika tjänster även på det privata verksamhetsområdet i syfte att åstadkomma en bättre anpassning av bl. a. de gifta kvinnorna till arbetslivet.

I motionen anföres, att i 1954 års familjeutrednings direktiv ingick, att utredningen borde kartlägga de olika vägar, som kunde stå till buds att hos allmänna och enskilda arbetsgivare öka intresset för och vidga möjligheterna till anställning av kvinnlig arbetskraft på deltid. Utredningen har i en stencilerad promemoria redogjort för förekomsten av deltidarbete inom offentlig verksamhet men icke framlagt förslag till åtgärder. Motionärerna anser det emellertid nödvändigt ur både produktionens och de enskilda arbetsgivarnas synpunkt att åtgärder vidtages för att öka möjligheterna till deltidanställning för kvinnor, varigenom förefintlig arbetskraftsreserv skulle kunna bättre tillvaratagas. Särskilt bör beaktas frågan om bibehållen pensionsrätt och tur i befordringsgången vid statsanställning.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från arbetsmarknadsstyrelsen, statens befordringsnämnd, Landsorganisationen (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Yrkeskvinnors samarbetsförbund.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller, att det är de gifta kvinnornas svårigheter att förena hem- och förvärvsarbete, som är kärnan i problemet, men att även många partiellt arbetsföra och äldre personer har behov av deltidanställning. Styrelsen konstaterar vidare, att privata arbetsgivare i allmänhet i första hand önskar ha heltidsanställd personal. I den statliga sektorn av arbetsmarknaden föreligger inga formella hinder för deltidanställningar, vilka också ökat under senare år. Styrelsen finner det önskvärt, att möjligheterna till deltidarbete ökas, men anser det tämligen fruktlöst att söka förmå arbetsgivarna inom det enskilda näringslivet att

i någon större utsträckning införa deltidarbete på uppgifter, som är bäst lämpade för heltidsanställd arbetskraft.

Om utredning anses påkallad, förordar styrelsen, att den får i uppdrag att överväga, vilka utredningsåtgärder som kan vara lämpliga och önskvärda. Avslutningsvis uttalar styrelsen att frågan om turordning efter tjänstledighet bör omprövas.

Statens befördringsnämnd anser, att de i motionen berörda frågorna icke faller inom nämndens verksamhetsområde, och gör därför intet uttalande.

LO redogör för sina tidigare uttalanden i frågan och framhåller, att möjligheterna till deltidarbete inte i och för sig innebär någon generell lösning av kvinnornas arbetsproblem. *LO* är dock fullt medveten om att många kvinnor efterfrågar deltidarbete och att det för vissa av dem visat sig vara en lämplig arbetsform. *LO* ställer sig tveksam till en utredning f. n. men förordar att genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg en inventering av arbetsområden och arbetsuppgifter, som är speciellt lämpade för deltidarbete företages inom såväl den offentliga som den privata arbetsmarknaden.

TCO hänvisar till att den tidigare förordat utredning av frågan om deltidarbete. Frågan om pensionsrätt bör kunna hänskjutas till 1951 års pensionsutredning och frågan om turordningen till 1956 års löneförfattningsberedning. I övrigt tillstyrker *TCO* motionärernas krav om utredning.

Yrkeskvinnors samarbetsförbund framhåller, att frågan om deltidarbete för gifta kvinnor länge varit aktuell. Även då arbetsgivarna varit intresserade av att anställa deltidarbetande, har det ofta inneburit svårigheter att lösa problemen på ett för alla parter tillfredsställande sätt. Enligt förbundets mening bör en utredning inriktas på att inom det offentliga verksamhetsområdet söka reda på sådana arbetsuppgifter som med fördel kan utföras på avkortad arbetstid. Kan man där visa, att man utan olägenhet kan anlita deltidstjänstgörande, torde även det enskilda näringslivet stimuleras till ökad användning av deltidarbetskraft. Förbundet tillstyrker motionerna.

Utskottet. Antalet kvinnor med deltidanställning i statens tjänst har under de senaste åren ökat väsentligt. Enligt en av 1954 års familjeutredning verkställd beräkning hade år 1950 1 625 kvinnor dylik anställning medan antalet år 1954 stigit till 3 249. Detta förhållande får väl delvis ses som en följd av läget på arbetsmarknaden men torde även sammanhånga med att man på många håll numera har ändrat sin inställning i fråga om deltidstjänster. Ehuru utvecklingen sålunda synes ha gått i riktning mot ett bättre tillvaratagande av den kvinnliga arbetskraftsreserven, finner utskottet, som delar motionärernas uppfattning beträffande vikten av för-

bättrade möjligheter till anpassning av bl. a. de gifta kvinnorna till arbetslivet, att frågan bör ytterligare uppmärksammas. Det bör härvid gälla inte endast förutsättningarna för uppdelning av befintliga heltidstjänster på exempelvis två befattningshavare, som arbetar halva dagen vardera, utan man bör även beakta frågan om inrättande av för korttid direkt avsedda tjänster. Det är även av vikt att man från det allmännas sida söker öka intresset för dylika anställningar inom det enskilda näringslivet. Det synes dock utskottet möjligt att få till stånd vissa åtgärder i motionernas syfte utan att den av motionärerna föreslagna särskilda utredningen tillsättes. Det torde ligga inom området för arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter att uppmärksamt följa utvecklingen på området och taga initiativ till åtgärder som kan finnas påkallade. I detta sammanhang kan erinras om den verksamhet i form av propaganda och cirkulär till statsmyndigheterna m. m. som styrelsen bedriver i fråga om en annan grupp, för vilken möjlighet till deltidstjänstgöring är betydelsefull, nämligen de partiellt arbetsföra. Utskottet finner angeläget att åt styrelsen uppdrages att vidtaga liknande åtgärder i vad gäller deltidsanställning av kvinnlig arbetskraft. Utskottet vill vidare erinra om den i slutet av förra året tillkallade löneförfattningsberedningen, som har till uppgift att verkställa översyn av de statliga avlöningsförfattningarna. Härvid kommer bl. a. frågan om tidsfrist vid lönetursberäkning för tjänstemän som efter tjänstledighet återinträtt i tjänst under provning. Det kan med hänsyn till LO:s och TCO:s positiva inställning i förevarande fråga även förtjäna att framhållas, att beredningen enligt sina direktiv bl. a. bör från verk och myndigheter och från personalens huvudorganisationer inhämta önskemål och synpunkter beträffande författningarnas utformning och innehåll. Vad gäller frågan om pensionsförmånerna för deltidsanställda i statstjänst vill utskottet anföra, att frågan kommer att prövas av 1951 års pensionsutredning.

Utskottet anser sig med hänsyn till vad ovan anförts kunna förutsätta, att i motionerna upptagna spörsmål kommer att prövas i olika sammanhang och finner förty motionerna icke böra föranleda annan åtgärd än en hemställan,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 346 och II: 429 må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 28 mars 1957

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jonsson, John Wiktor, Andersson, Axel, Persson, Johan, Strandler*, fru Nilsson*, fru Hamrin-Thorell och herr Gustafsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Gustafsson i Bogla, fru Svedberg, herrar Bark, Nestrup, Engkvist*, Nihlfors*, fröken Wallerius, herrar Carlsson i Huskvarna, Nyhage, Börjesson och Svensson i Kungälv*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.